Број 23 У Новом Саду у среду 1. (14.) фебруара 1912 Година XLVII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

„Црна солдатеска“.

У II. делу Ђ. чл. XI. љ) тачки новога синодалног статута, изрично се каже, да нарочито спада у круг управних послова св. Архијерејског Синода, да: решава о промени манастира на архимандрије или игуманије; надаље решава о адфилирању манастира и броју манастирског братства у појединим манастирима“.

Св. Синод је овај „управни посао“ нарочито задржао изрично *само за себе*, како би сваки неспоразум био потпуно искључен и како би се несумњиво установило, да се нико други нема и не сме мешати у оне горе наведене „послове .

Загледајмо у кр. рескрипт од 1868. г. у коме су потврђене наше уредбе донесене на нашим саборима 1864. и 1865. године Тамо стоји у I. Г. §-у 28. под насловом: „Персонал манастирског свештенства“, ово: „Сведење једних манастира, који су сада архимандрије на игуманије; подизање других манастира, који су игуманије на архимандрије; афилирање једних манастира другима, као и означење броја „братије манастирске“ одређује патријарх са синодом“; (толико преписујемо за сад). Као што видимо, нови синодски статут преписује оно што је пре пола века написано, али и то не онако како је тамо, него некако: „опет то али мало друкчије“. Пре скоро 50. година се на првом месту говорило „о сведењу манастира, који су сада архимандрије на игуманије“, а сад је прво реч „о промени манастира на архимандрије“ — на првом месту, што свакако издаје мисли и жеље састављача синодског статута.

Из горе наведеног морао би свако коме су наше прилике непознате, помислити, да су то једни исти људи писали у врло кратком размаку времена, и да се за цело оно време није ништа догодило што би могло упливисати на њихове одлуке. Међутим то никако не стоји! Много се што шта променило од онога доба до сада. — У оно доба је сваки манастир водио бригу сам за себе — о себи. Није било онда ни саборског одбора, ни манастирске уредбе, која води бригу како о појединим манастирима тако и о њиховој целокупности. Признајемо, да манастирска уредба не одређује тачно, ко има да води бригу о бројном стању манастирског братства, али ипак је тачно одређено: да број братства мора бити саразмеран према имовинском стању манастира тако, да манастир може потпомоћи просветне, привредне и хуманитарне потребе српског народа (§. 27.).

Из овога се види, да се сад више не може — логично расуђујући — искључити саборски одбор од суделовања при одређивању броја манастирског братства у било ко ем манастиру, јер саборски одбор тачно зна, где би се према материјалном стању манастира могао број братства повећати, а где се никако не може.

Слободни смо, да се позабавимо стањем броја манастирског братства у прошлости, садашњости, па и — будући сти па да се у вези са синодским статутом види, шта се спрема.

После своје велике сеобе у ове крајеве живео је наш народ у врло рђавим приликама. Несигурност народног положаја у новој домовини није дозвољавала нашем народу, да се стално настани. Борба са Турцима, нада испрва да ће се вратити са победоносном ћесарском војском у своју стару домовину (као што му је обећавано), доцније чекајући на засебан територијум, где би се сав наш онда досељени народ настанио (као што је такође обећавано!), одржавао је наш народ у великој несталности и трзавици. Једини скоро душепопечитељи нашега народа били су у оно време калуђери, који су и сами без сталног стана и занимања сасвим пристајали у друштво ондашњег нашег народа. На старим рушевинама црквеним поче народ наш — чекајући и надајући се — да подиже скромне богомоље, а око тих богомоља почеше да се купе како сам народ тако и наши калуђери. Народ је великим делом мењао своје седиште према приликама и државној потреби, све док се није стекло потпуно уверење, да од повратка у стару домовину нема — ништа!

Онда су почели наши стари да се стално настањују.

Калуђери су се исто тако на згодним местима, око старих наших богомоља, које су Турци у прошлим временима попалили и порушили почели да подижу уз помоћ народну из рушевина нове зграде и цркве не и за становање. Радна снага је онда била мала у нашега народа, борба и сељакање је многу народну снагу одвело на друга поља занимања, па је свака породица морала да највећу бригу посвети само — себи.

Тако и калуђерима није ко имао да помаже при разним пословима кућевним и пољским. То су морали да извршују сами калуђери и њихови ђаци. Зато и видимо по манастирима у старије доба велики број калуђера. Герасим Зелић вели, да је у Кувеждину затекао за столом до 20 калуђера. У манастиру Раковцу је још пре 100 година било — како сами калуђери кажу — преко 40 калуђера, који су се сви разним пословима бавили, те се тако за животне потребе целога братства бринули. Но ма и да немамо оваких доказа, саме „трпезарије“ манастирске су нам доказ о некадањој многобројности манастирског братства.

Доцније кад се народ намножио и мирна времена наступила, било је већ лакше наћи радника, па је рад калуђера нашао одмене у раду сељака, који су се у околини манастирској настанили, и калуђерима од прихода са оне земље, коју су калуђери било којим начином у поседу држали, редовно као власницима земље известан део давали. Сад се већ могао број калуђера безбрижно смањивати, јер су многи калуђери сад само на излишном трошку били манастирима и братству. Стога видимо да је број монаха временом све мањи, док најпосле није у скорој прошлости тако мален, да једва могу да задовоље потребе у цркви и на манастирском салашу. Овде у блиској прошлости видимо већ и „бироше“, место старих манастирских прњавораца — сталних кметова.

Било је у скорој прошлости великих манастира, где је живело 2—3 калуђера, а није у свима нашим манастирима било

ПОДЛИСТАК.

Пре осамдесет година.

Разлози Турске. — Скадарски одметник. Босански покрет. — Србија и кнез Милош према њима. — Нови документи. — У Осеку и Земуну. — Даља судбина.

— Политичко-историјске цртице. —

(Свршетак.)

На то је кнез одмах одговорио:

„Видећи из писма Вашег од 8. ов. м. да је Кара-Феизић прешао на нашу страну, и да је за сад у Топчидеру, а нерад будући да сам човек тамо сједи и очајава, препоручујем Вам да по пријатељу овог писма отправите и њега и харем његов и друштво њихово у Шабац к Вучићу и Вулу, који су на тај случај већ получили мој налог, а којима и сад за њега пишем, па да га намјесте заједно с харемом. Спремите и за њега и за харем кола, дајте му и ког момка ради пратње и наређивања конака до Шабца, и испратите га што часније можете. У Шабцу нек пребуде, докле Аврам Петронијевић од вел. везира дође, и видимо каква ће настављенија донети“.

На овај кнежев налог Рајовић му је 12. ист. м. писао:

„Премилостиво писмо Ваше Свјетлости од 11. т. м. приложенима Бујрулдијам за Али-Бега Карафезића, Арап-Дели-Башу и Али-Пашу Видајића примио јесам; и прве две јутрос вручио у Топчидеру Карафезићу и Арап Дели Баши, који Вам срдечно благодаре.

„Изјавили су ми жељу своју, и необходимост, да су ради обојица лично Вашој Свјетости предстати и разговорити се. Јаим то нисам могао допустити, не упитавши Свјетлост Вашу; т го ради и долазим покорњејше упитати, какав деват да им дам. Примјетио сам на њима као стра или недовјереност великог везира, а они ће се најбоље изјаснити Вашој Свјетлости“.

У истом писму Рајовић јавља кнезу накнадно још једну новост: „Генерал Нестор у Винковци одувео је од Карафезића писмо Ваше, и од Тркића (кнежева повереника) објављеније, и обоје послао у Варадин Генерал-Команди и до данас не знамо куд су писма ова доспјела“. Несумњиво је, да се ствар тиче писма, које је кнез раније писао Карафејзићу, дајући му реч да ће га безбедно спровести даље. На ту се реч Али-бег и позвао, када су га земунске власти хтеле предати паши у граду београдском.

Шта је даље било с Али бегом?

Он је добио од султана помиловање, али су му сва добра била суспендована. Отишавши у Цариград, он је после неког времена ту и преминуо без богатства, без части и уважења.

* * *

У доба преласка Али-бегова у Београд Хусејин Градашчевић је са својима био у Осеку. Он је изјављивао аустријским властима да је дигао руке од свега, а у себи је још снивао о свом везирству у Босни. Био је — као што ће се одмах видети — вољан и да се одрекне својих ранијих начела, па да ради супротно њима, само да буде постављен за босанскога везира.

У првом писму Рајовићеву, од 8. јула, налазимо о томе ове врсте

„Јован Тркић пре два дана дошао је у Земун, после путовања његова до Осека, Винковаца и Миљековаца. У Осеку разговарао је с Усеин капетаном, однио му поздравље Ваше, са увјешчанијем,да ће се Ваша Свјетлост трудити, да би и он опроштење добио; он је благодарио на пријатељству Вашему, и увјеравао Тркића, да Босанска буна још свршена није, показујући му 4 писма, у који му пишу, да се је одметнуо Сточевић, највиши правврженик царев бивши, и сојузио се с Асан-агом и Бањалучким капетаном, којима су већ и једну битку код Бањалуке с царском војском имали, и по казивању њином они победитељи остали, и великом напретку своме на-

свега ни 100 калуђера. Дабогме да су могле сад старешине манастирске живети без калуђера, кад су могли имати слуга колико им год треба, а нису на њих морали толико трошити као на калуђере.

И у такоме бројном стању братства затече манастире нова — манастирска уредба. Као што видимо, бројно стање калуђера било је пре данашње манастирске уредбе достигло врхунац — минимума. Да је тако потрајало, остали би неки велики манастири са самим старешином, једним калуђером (за црквену службу) и гомилом слугу оба пола.

Манастирском уредбом је положај калуђера тачно одређен и осигуран, без обзира на приходе појединих манастира.

Сад старешине манастирске немају никакве користи од смањивања броја братства.

Сваки калуђер добија сад своју плату, а за трошак кућевни добија манастир у готовом новцу саразмерно према броју монаха. Зато и видимо, да се број калуђера од уређања манастирске уредбе почиње нагло да диже, ма да калуђери сад немају никакве друге дужности осим чисто — црквених. Као доказ овој нашој тврдњи наводимо и један пример. У јесен 1908. год. кад је први пут продавана манастирска земља било је у манастиру Ковиљу 5 калуђера, а 1911. у лето попео се број њихов на 8, дакле за две и по године добио је манастир Ковиљ без икакве потребе 3 калуђера више. С тога морамо веровати оном говору једног „смиреног испосника“, који жалећи за добрим старим временом, кад су калуђери „комотизовали“ по шуми и риту, на салашу и риболову, овако нам „пророковаше“: „Ми нисмо — вели — сами потрошили приходе манастирске. Ми смо издржавали и зараде давали целој околини: старијим и млађим, мушким и женским нашим суседима. Сад се од нас силом узима наше имање да се троши на неке јеретичке науке и друге којештарије. Ми то нећемо дозволити. Повећаћемо број монаха! Биће сваке године ко год замонашен; неће бити манастирске славе без пострига! — Као што видимо тим се путем већ ударило још и пре синодског статута, да ли са знањем надлежних или по „вољи“ самога старешине — не распитујемо, већ само констатујемо свршен чин! Но ово су само „скромни“ почетци, а ступањем у живот синодског статута отпочеће се та „акција“ што живље, истрајније и у великим размерима, што ће бити нужно и услед наступајуће велике потребе на — калуђерима.

Бранитељи синодалног штатута открили су нам, можда и против воље синода, завесу, која нам скрива што скорију будућност. Бранећи штатут довикују: Радикали за то лармају против штатута, што знају да штатут спрема брашнару и маказе за неваљале радикалске попове! — И тако сад знамо шта се спрема.

Спрема се прогон слободоумним, родољубивим народним свештеницима, спремају се маказе за „непокорне“ попове, који нису по вољи мудрим саветницима синода, калуђерским старешинама и њиховим присталицама. Зато морају и конзисторије и митрополиски црквени савет да помогну ту акцију као синодови подручни, потчињени органи, који морају вршити оно што им се „од горе“ нареди.

А сад да видимо шта ће се све према горњем „обећању“ догодити у будућности.

Радикалски ће попови, а сигурно и други непћудни, делом у брашнару а делом тупити маказе и бријачице синодалног статута.

То је лепо и — праведно!

Али не може црква без свештеника! Е, па у томе ће случају „администратори“ заузети на неизвесно време место кажњеног или „обријаног“ пароха, па ће тамо остати док се истрага не спроведе и пресуда коначно не изрече; па можда и до избора новога пароха, што може трајати још и дуже него и само „администраторство“ тителске парохије, које је наступило бог пита још од кад, услед познатог „лудирања“ поп-Емиловог. Као што се види, биће празних парохија, па богами и пустих ћелепуша — по уверењу бранитеља синодалног статута. Али ће онда требати и велика количина „администратора“. А најподеснији су за така „званија“ — калуђери, јер њихов положај не зависи ни од времена ни од места службе. Они су као војници, које могу њихове старешине премештати кад год хоће и куда је год потребно. Требаће дакле врло много честитих и уредних калуђера, да замену оне неваљале и неуредне радикалске (а можда и друге какве) попове.

И онда ће се у манастирима не сваке године по један, него на туцета — закалуђерити, јер ће велика „тражња“ изазвати и убрзати велику „производњу“, што је сталан закон у свету. Но при таким приликама ће врло рђаво проћи наши богослови чекајући да се распишу стечајеви и обављају избори пароха. — Бојати се, да не наступи — лом — крах — услед сувише великог броја неухљебљених свршених богослова. У томе случају не би синоду ништа друго остало, већ да, као врховна власт завода за стручно образовање кандидата за црквене службе, привремено обустави предавање на нашој богословији — затвори је до бољих времена, кад се опет појави потреба за отварање. Пошто ће, као што видимо, већ у блиској будућности наступити велика потреба за калуђерима, то ће се морати и број манастирских ђака и послужитеља у великој мери повећати; јер они ће бити позвани да у будуће што више заузимају места (као „администратори“) оних неваљалих попова, што ће их прогутати брашнаре или из цркве срамно изгонити маказе и бријачице — синодског штатута. Образовање и васпитање тих нових чувара и браниоца вере и морала, биће и надаље у рукама истих оних, који су и до сада о томе бригу водили, делом под надзором старијих и искуснијих калуђера, а делом по кујнама и шталама манастирским. Систем васпитања биће као и сад строго „војнички“, као што и приличи њиховом будућем положају; одневаће их у духу безусловне покорности и послушности. Учиће, да је највећа врлина слушати и строго вршити све (без промишљања!) што год им старији нареде.

Спремаће их по манастирима за одушевљене поборнике — калуђерштине, а за противнике свега, што неће безусловно да пружи врат у јарам — црне реакције.

Од калуђера ће њихове старешине начинити праву јерархијску војску „од заната“ да брани своје старешине у свако доба, а да напада на све, што им се заповеди. И тако ће калуђерска реакција доћи до своје сигурне војске, до своје „црне солдатеске“, која ће спремна бити на све и — свашта!

Све би ово могло да наступи, кад би се обистиниле оне претње калуђерских пријатеља, измећара, чанколиза, обипражина — калуђерских подрепаша. Али ми смо уверени, да до тога неће и не може доћи, ма да за то не фали врло велика воља, јер ће наш народ најодлучније устати листом против те калуђерске напасти, а у одбрану наше народне автономије.

Световни.

Политички преглед

Политички положај у Угарској.

У политичким круговима влада највећа неизвесност. Нико не зна ни отприлике шта ће да наступи. Има најразноврснијих нагађања. Министар-председник се јуче вратио из Беча. Када су га окупили новинари, са разним питањима, одговорио је

дају се. Још мечта Усејин капетан, да ће партија његова сретна бити, и зато не моли се, да помилован буде Говорио је и то, да ако Ваша Свјетлост то издјејствовати може, да он Везир на Босни буде то би посао био — додавајући да би и за Вас боље било, а и за султана, јербо вели: нико Босне унизамит не може већ ако опет он, Усејин. — Говори: нико Бошњаке не зна како су чудни, истина, вели, међу собом покољу се, али када њин општи непријатељ на њих пође, онда се они сложе, и нико им ништа учинити не може. Тога ради вели, ја бих само у стању био Босну унизамит, да би ме цар везиром поставио.

Али Паша и он је његова мјенија и сва њихова тевабија, а и Алај-бег Градачки Усејинов нови паша. Из овога свега се види, да они још имаду она заблуђена и залуђена намјерења и надају се на један или на други начин успјети“.

У оном другом писму Рајовић пише кнезу: „Писаћу Али паши, да му је Рај-Бујрундија дошла и нека пређе на Кленку (ако му допусте) или овди што скорије“.

У допуну свега изложеног наводимо још и овај податак из тога писма Рајовићева:

„Дошло је још једно 20 сејмена у Земун од разније такума који желе прећи амо, а имено на вашу реч; ја сам реко нека пређу. Алекса Симић јавио је ово ч(еститом) везиру, чест. везир каже: да ће им дати тескере (пасоше) и упутити ји Садразаму, и за ово молим понизно да ми изволите заповједит оће ли се овако или другојачије поступити с Сејмена овим и који би у напредак јавили се“.

Најзад бележимо како је кнез издао бионалог Рајовићу да у Земуну протестује против онаког понашања аустријских власти према људима, који иду њему на веру и на дану реч.

Остаје још да се рече шта је било даље с вођом устанка Хусејином.

Кад су помиловани Али бег Карафејзић, Арап-Дели-Баша и Видајић, стигла је бурунтија и о помиловању Хусејинову. Он није у почетку желео милости, већ везирства — као што смо видели — али кад му аустријске власти рекоше, да би га на захтев Турске морале доживотно затворити, прими и он султанову милост, која му би свечано саопштена у Земуну уз учешће и представника кнеза Милоша. Помиловање је било пространо за све, само нешто ограничено за Хусејина и Видајића: њима ће султан у Цариграду саопштити, где ће од сада живети. Хусејин с Видајићем и својима пређе у Београд, где га је турски паша у граду примио с изванредним почастима. Дуго се устезао да пође у Цариград, бојећи се тамо насилне смрти, али кад се друкчије не могаше, он отпусти све своје верне дворјане — тако се од њега тражаше! — и пође на пут, примивши и он и Видајић од кнеза Милоша велике новчане потпоре. У Цариграду Хусејина понудише чином вишег официра у редовној војсци, али он то одби из начела, јер се са Босном и бунио против таке војске, низама. За казну због тога султан га прогна у Трапезунат. Овде после неколико месеци премину „босански витез“, тугујући за поднебљем своје Босне.

У доба када се бавио у граду београдском, Хусејин се био разболео, те га је лечио лични лекар кнеза Милоша, који га овако описује:

„Хусејин капетан имађаше по готову тридесет година; стас му бејаше средњи, изглед интересантан, поглед благ и суморан, осмех пун дражи и туге, његове крупне очи наткриљаваху густе и укрштене обрве, белоћа његове коже издаваше више ђурђијански тип његове мајке, но онај поноситога, суровога и полудивљега Бошњака. Једва би се могло и веровати, да се под овим нејаким и нежним телесним саставом могла скривати онако крепка душа, војнички дарови, велика таштина, а нарочито лична храброст, дотерана некада до дрскости. Искрен и марљив мусломанин, он је брижљиво вршио спољне обреде своје вере и прописе Корана; ни за шта на свету не би он пропустио оних пет молитава дневно, оштро прописаних сваком мусломанину и од чега га ништа ослободити не може; шта више често су га видели, како за време разговора окреће очи к небу и понавља са свим тихо понеку молитву из Корана....“

Наведени, и до сада непознати податци, који се чувају у државној архиви у Београду, нека послуже историчару онога необичнога доба пре осамдесет година, чију смо скицу овде извели.

У Бечу, на св. Арханђела Михаила.

А. Г.

само оволико: „У Бечу смо све уредили“ Разуме се, да се из тих речи не да много закључивати, на'више то, да је тежиште решењу заплета сада у Будимпешти. Ствар ће се у Будимпешти по свој прилици решити до четвртка, када је заказана прва саборска седница, на чијем дневном реду су војни предлози. Министар-председник ће свакако по одржаном министарском савету отпочети преговоре са вођама опозиционих странака, и ту ће се одлучити, да ли ће бити борбе или мира. По мир нема управо никаквих изгледа. У Бечу нису хтели да даду ни оно мало измене војних предлога, што је тражила Куенова влада. Ни једна опозициона странка неће и не може се задовољити тиме. И тада настаје борба. Извршни одбор Кошутове странке решио је, да странка продужи техничку опструкцију против војних предлога. Јулије Јуст пак, вођа независњачке странке, изјавио је, да ће министар-председник тешко имати прилике, да говори у четвртак на саборској седници. Јустова странка ће већ при пријави петиција да отпочне поименична гласања. Према томе ће у четвртак тешко доћи ред на војне предлоге, те министар-председник ако хоће да се изјасни, може то учинити само у свези са којом петицијом. — У владиним круговима тврдо верују, да ће, ако дође, као што ће и доћи, до борбе, да ће се тада сабор распустити и наредити нови избори. У опозиционим круговима пак превлађује мишлење, да ће гроф Куен одступити и да ће доћи привремена влада, која ће решити заплете спровађањем изборне реформе. У прилог томе мишлењу говори и извештај прашког листа „Народни Листи“, који тврди да је тај извештај добио из добро обавештена извора. По томе извештају план је овакав: На место оболела министра спољних послова Ерентала, да се Куен Хедервари именује за заједничког министра спољних послова, а влада у Угарској да се повери министру Лукачу. Круна није противна, да се у Угарској уведе опће бирачко право, али је противна свакој измени у војсци. Лукач као министар-председник позвао би у владу и грофа Тодора Бањањија или Јулија Јуста, да у влади заступају независњачку странку. По другим извештајима опет Куен-Хедеввари не би био ни министар спољних послова, него би то био садањи заједнички министар финансија Буријан

Енглеско-немачко погађање.

Енглески војни министар лорд Халден вратио се из Берлина, и сада редом извештава своје министарске другове о своме путу. Када је енглески министар долазио и бавио се у Берлину, многи листови су писали, да је министар Халден дошао у Берлин, да уравна пут зближењу између Енглеске и Немачке. Међутим неки листови сада дознају, да је енглески министар долазио у Берлин ради преговора, што се воде између Енглеске и Немачке о уступању острва Тимора и Камбинга у малајском архипелагу, која су сада својина Португалске. Португалска је у начелу пристала, да уступи та острва, само тражи да на једном од тих острва може имати луку за своју флоту.

Талијанско-турски рат.

Преко Берлина је стигла вест из Цариграда, коју смо и ми саопћили, а која казује, како је аустроугарски велики посланик у Цариграду, Палавичини, поднео турској влади предлог за склапање мира између Турске и Италије, у коме се предлаже, да Италија опозове свој проглас о анексији Триполитаније и Киренајке, па да се задовољи само тиме, да са тим земљама управља у име турског султана и талијанског краља. У истој се вести казује и то, како је турска влада одбила тај предлог и изјавила, да је вољна са Италијом да склопи мир само под условом, да Италија призна потпун суверенитет султанов, па и примирје ће склопити само тако, ако Италија повуче своју војску из Киренајке а остави је само у Триполису. Из Беча јављају, да је та вест нетачна и да посланик Палавичини није поднео такав предлог. Држе, да је та вест поникла отуда, што Русија намерава да предложи, да се између Италије и Турске углави примирје и отпочну преговори ради мира, али пре тога да и Италија и Турска повуку своје војске из Триполитаније и Киренајке. — У Цариграду се у дипломатским круговима говори, да ће Италија сада напасти Турску у Архипелагу. Талијански убојни бродови ће у првом реду бомбардовати Смирну. Из Беча оповргавају и ту вест. Уверавају, да за сада до тога неће доћи, не само због опћих политичких прилика, него и због непогодна времена, које је сада наступело на целом Средоземном Мору.

Ко распирује страсти и буни народ?

Пишу нам из Илочког котара: Котарски предстојник Маркотић телали свуда по котару, а свакако је у том смислу известио и своју претпостављену област, како опозициони односно Новакови изборници врше неки тобоже терор над Бранковићевим бирачима, па су, шта више, као жртва тога терора, погинула два Бранковићева бирача, један у Соту, а један у Беочину, а не знамо коме опет полупали главу итд., што све није истина, јер оба убиства се догодила међу познатим пијаницама и иначе рђавим људма, који нису ни имали право гласа, нити је свађа уопће имала везе са политиком, него се посвађали у бирцузу из сасвим других разлога, како је то истрагом тачно установљено.

Господин престојник свакако има неку тенденцију, кад шири овакове гласове. У Черевићу је на пр. за време седнице опћинског заступства, довео оружнике у опћину и ту им саопћио о том тобожњем терору и пред заступством наложио, да чим сазнају, да ко коме шта прети или макар и пребацује за гласање, да га сместа вежу у ланце и дотерају њему у котар, па макар то био и поп и доктор, а он ће већ знати, шта ће са њима. Не знамо, шта је г. предстојник хтео са тим, или да застраши опћину или му се не свиди поп и доктор. Черевићски свештеник је красан млад човек, који се заузима за свој народ и гласао је за Новака. За доктора знамо, да је вредан и ваљан као лекар и да се слабо бави политиком, те није ни дошао на изборе. Валда би г. предстојнику годило. да види, како жандари по његовој заповести, терају везаног свештеника и доктора пешке у Илок! Ту је г. предстојник мало истрчао, како он то више пута ради темперамента и младости учини. Тако је н. пр у Илоку својим понашањем у опћинском заступству изазвао, да је већи део заступства и то најинтелигентнији морали демонстративно оставити седницу. У једном је опет месту назвао опћинске заступнике у седници „свињама“.

У опће тај млади господин врло брзо и без разлога излази из такта Говори се, да се н. пр. и у самом Илоку у отменом чак и женском друштву, далеко био заборавио у такту.

У котару је иначе све мирно, као што је и до сада било и нико не зна ништа о терору осим престојника. Ми знамо само толико о терору, да је г. престојник затворио на 14 дана код котарске области, и то баш преко божићних празника, српску децу изЕштина зато, што су певала неку песму о паприкашу. Сврго је опћинског бележника у Шаренграду и начелнике у Илоку иЕштину, јер се нису показали доста енергични у изборним кортешацијама.

Тако се тај господин, који иначе, где год стигне, оговара своје предшаснике, а себе хвалише, замразио са целим котаром, а особито са Илоком, али је стекао једног јединог пријатеља у особи нашег дичног посланичког наметала, смиреног калуђера Бранковића. *Илочанин.*

Допис.

Мол. — Ја мислим, да је меродавна карактеристика за свакога човека мишљење његове најближе околине, његових пријатеља. Па ево како мисле и шта говоре о нашој општој несрећи, о нашем попа Ђури, његови данас најискренији пријатељи; један га је презирао, у кућу му није годинама ишао, а у седници месне политичне општине јавно му је у очи добацио, *да није достојан хаљине, што је на њему*; други и то још учитељ јавно га је по улицама најгадније грдио са речима, *да је најпокваренији човек на свету*, да је кадар његово поштење *на длану изнети* и т. д. То стоји, и нико не може порећи. Ето тако мисле поп-Ђурини пријатељи потпуно смо уверени још и данас о њему, али су их невоље спријатељиле и здружиле, да би се појединим људима св тити и своју циљ постићи могли. Доиста ко познаје нашега поп-Ђуру и ко и једном види ону његову *чистокрвну језуитску појаву*, тај ако ништа, а оно ће стрести се и у души помишљати: Далеко ти попо лепа кућа!

Много је пута и у јавности и у очи добацивано томе човеку, *да је он једини узрок свом злу* и неслози у Молу, и још много шта горе и страшнијега, као што сам горе споменуо, но наш попа све то свари и у џеп стрпа, те ни лук јео, ни лук мирисао. Да пак и јавност уверим, да је доиста таки, ево и доказа:

Тај је човек још пре две године, када му је читаонички одбор покварио паклене намере, тужио Српску Читаоницу мађарској влади, и та се ствар вукла пуне две године, за које је време исти поп са својом насртљивом природом досадио и Богу и људма, да су се већ морали по својим кућама сакривати и тек пре кратког времена морао је доћи солгабиров Мађар, да у Српској Читаоници реда направи.

За кратко време послао је више од двадесет разних тужби и призива против месне црк. општине и појединих лица. Та само у року од осам дана послао је *три разна призива* и то један на Саборски Одбор против решења адм. одбора гледе потврде перовође, у коме се он, чији се призиви поред силне глупости одликују и претераном опширношћу, да човека мора доиста читајући стомак заболети, он се усудио оптужити целу епархију, која са својим радом доиста може служити за узор многим епархијама, да несавесно ради и неразумљива (дакако њему) решења доноси, и позива Саборски Одбор и даје му савета, да упути и наложи нашој епархији како да ради и званичи!? (О глупости, име ти је поп-Ђура!)

Други му је призив против једногласног решења месне политичке општине у ствари једног српског учитеља, где цела скупштина једногласно узима на знање учитељеву изјаву, а он, српски поп, једини устаде и изјављује, да ће против једногласног решења протестирати?! Да га је стид и срам!

Трећи му је призив, у тој истој недељи дана против неки дан једногласно обављеног избора српског учитеља на ново установљеном месту. Пре самог избора устаје у скупштини и чита неку изјаву, која кипти од глупости и неистина, а којом доказује, зашто неће гласати и зашто ће протестирати. Наш парох Јосимовић побио је све наведене разлоге, а особито онај о привржености, и поучио га, да политичка општина не може и нема права прописивати нама, кад и како ми свога вероисповедног учитеља да бирамо тим пре, што у коначном решењу политичке опћине ни спомена нема о једногодишњој привржености, а и сам државни школски закон не познаје привржености од године дана; што се тиче самога стечаја, доказао је парох. да је стечај потпуно правомоћан, јер од дана, када је исти као одобрен од епархијског школског одбора наш школски одбор узео на знање у законитом року, нико призивао није, а када је председник видео два разна мишљења, упитао је скупштину, да ли ће приступити избору, на што је огромна већина изјавила се, да жели учитеља бирати

За учитеља изабрали смо једногласно (један глас разлика) сина нашега првог општинског писара Душана Моротванског, а сада учитеља сиришког. Па поред свега тога, што је нови учитељ син наш, ваљан учитељ, син сиромашних родитеља, уложио је наш несретни поп, који је још и венчани кум нашега писара, против једногласне жеље целе општине призив; уложио је призив он, који шесторо деце има; човек, који већ сада мора да тражи 60 форинти милостиње од мађарске владе као молски поп; човек, коме два сина *из милости* уживају штипендије; улаже призив, где је питање о хлебу; човек, који се не стиди да за 50 форинти годишње буде званични превађач политичке опћине; човек, који је тако далеко отишао, да се примио и једног јавног звања у месној српској штедионици, постао је деловођа са редовном платом. Ето такав човек неће да се завуче у мишју рупу и главу пепелом да поспе, па да мирује, *него и дању и ноћу о злу мисли и ради како ће да се свети и другога упропасти.*

Уповорујемо г. епископа са конзисторијом на овога несретнога попа, и питамо их, да ли канони да ли закони и дисциплинарна правила важе за све свештенство или појединци и овако поповати смеју?

Вести из места и са стране

Један дирљив призор.

Јуче после подне отпутовали су наши мили гости: соколи и соколице из Скопља. С њима је отпутовало и 12 чланова академског певачког друштва „Обилић“ Већи део обилићеваца отпутовао је пре подне На станици се искупио силан свет. мушко и женско из свих сталежа, да испрати наше миле госте. Г. Јован Ристић, професор, захвалио је Новосађанима на срдачном гостопримству и поуци, како ваља србовати. На то се захорило: Хвала вама! Живели наши дични гости из Скопља! Обилићевци запеваше дивну песму: „Хеј трубачу!“ После тога отпевали су још неколико песама. Кад се воз кренуо, много је око засузило. Наши гости махали су рупцима из железничког воза, док се год воз није изгубио испред наших очију. Жалост нас је обузела, што смо се тако брзо морали да растанемо с овако милим и ретким гостима.

Вести из Старе Србије.

Соколски „Вардар“ бележи, да је наводно турска влада забранила, да се оружје за Србију преноси преко Солуна. — Арнаути у вучитрнском крају упропастили су јадне Србе из вучитрнских села Сливовице, Мираче, Слатине, Бањске, Гојбуље, Батваре и Новог Села. Отели су им сав иметак. — Бугарске чете неуморно раде у велешком, паланачком, петричком и охридском крају Има их у струмичком крају. У јелицевардарском крају убиле су чете 2 бугараша, који су стојали под сумњом да су у турској служби. Чете предводе Христо Чернојев, Пашош и Кацарев. — Муслумани Арнаути у гостиварском и дебарском крају запретили су, да ће прећи у католичку веру, ако им се не отворе школе, у којима ће се учити на арнаутском језику. — Врсног Србина Хаџи Петровића у Пријепољу убио је у лову хоџа Алија Бродавац, који се брани, да је то учинио нехотице. Сахрањен је уз учешће школске деце и огромног броја нашег народа. Хоџа је ухапшен. Вјечнаја памјат дичном Србину! — За чланове вилајетске скупштине у Скопљу изабрато је 11 Срба, 12 Турака и 1 Бугарин.

Српска народна странка на Приморју

После дугог мртвила почињу се далматински Срби будити и организовати. Жалосно је, да Срби у Далмацији немају своју организацију. Сви су изгледи, да ће се ово сада накнадити. За 6. (19.) фебруар о. г. сазвата је скупштина српске странке у Далмацији Одржаће се у Задру, у просторијама српске читаонице.

Кратке вести.

— Турска погранична стража изненадила је код Црне Реке једну бугарску комитску чету, која је преносила оружје преко границе. Ухваћено је 6 Бугара и одузето им је више сандука са муницијом и пушака.

— У Љубљани је умро велики словеначки родољуб др. Људевит Михајловић-Јешео. Био је познат као велики пријатељ Срба и Руса. Пре више година основао је у Љубљани „Руски Кружик“, коме је све до смрти био председник. Вечан му помен!

— Немац Гросе осуђен је у Лондону на три године тамнице због шпијунаже.

— Избори посланика за српску Народну Скупштину биће 11. (24.) марта. Нова скупштина ће се састати 2. (15.) априла.

Брзојави „Застави“.

Стигли 1. фебруара

Отпочиње борба.

Будимпешта. Министар председник Куен саветовао се са домобранским министром Хазајијем. Сада ће да посећује вође опозиционих странака. У Кошутовој странци избиле су несугласице. Један део странке одобрава изјаву Јустову, да ће одмах у четвртак отпочети поименична гласања и да неће дозволити, да Куен говори. Други део пак је противан томе и хоће да се Куену дозволи да говори. Чује се, да ни саборско председништво неће дозволити, да се о петицијама гласа поименично. Говори се, да ће после Куенова говора предложити гроф Апоњи, да сабор неколико дана не држи седнице, да би вође опозиционих странака могли сачинити одговор у име својих странака.

Поплава.

Мишколц. Прекјуче се излио поток Вадас. Поплава узима све више маха. Не само опћина Сикео, него и опћине Алшо Вадас и Онга окружене су водом. На одбрани железничког насипа стално ради 100 до 150 радника.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 1. фебруара 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 40 п. до — К — п
Пшеница нова — К — п. до — К — п.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Раполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 18 К — п. до — К — п.
Зоб нова 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 15 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина пољена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п.до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Јањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 120 до — п.
Свињи средњи . . 114 до — п.
Свињи лаки . . К 110 до — п

Теоци К 120 по кили.
Овци 40—50 К пар.
Јагњци 25—35 К пар.
од једне киле.

Каменица, дана 9. фебруара 1912.

Бр. 84 ex 1912.

Оглас дражбе пашњака.

Потписана шумарија издаје се у закуп путем јавне усмене дражбе на 5 година свој пашњак, који лежи у порезној општини Беочин, пређе својина грофа Карачоња, у површини од поприлици 414 катастралних јутара.

Дражба ће се држати у писарници потписане шумарије у Каменици. дана 2. марта 1912 у 10 сати пре подне.

Цео пашњак дражбује се, као један објект.

Рефлектанти имаду пре почетка дражбе положити вадиум од 420 круна, којега ће досталац имати надопунити до четвртине годишње закупнине, која ће свота остати у благајни шумарије, као јамчевина, док рок закупа не истекне.

Закупнина се плаћа у оброцима унапред за сваку четврт године.

Писмене и телеграфичке понуде не примају се.

Опширнији услови могу се сазнати у писарни ове шумарије и код господарственога уреда у Митровици.

165 1—3 **Петроварадинске имовне општине шумарија у Каменици.**

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

Путем јавне дражбе, која ће се одржати 17. фебруара (1. марта) о. г. после подне у пола 3 сата у дворани месне српске прав. црквене општине, издаваће се под закуп на 6 година земље грађ. закладе Јована Остојића и жене му Терезије рођ Зозук, и то:

1. На пустари Ђурђину 142 ланца (à 2000 □°) и 651 □ хват у једном комаду заједно са економским стајама, исклична цена à 63 круне;

2. на истој пустари у засебном комаду 20 ланаца, исклична цена à 53 круне, и

3. у угарницама у једном комаду 6 ланаца, исклична цена à 69 круна.

Време закупа почиње од 1. октобра о. г и траје до 30. септембра 1918. године.

Дражбеници су дужни пре почетка дражбе положити 10% од исклична цене у име пишманлука.

Писмене понуде са прописаним пишманлуком примају се до почетка дражбе.

Подробнији услови могу се дознати код потписаног.

У *Суботици*, 24. јан. (6. фебр.) 1912.

163. 1—4 **Богдан Свирчевић**
управитељ Остојићевих заклада.

Дражбена објава.

На економији „Живи“ (поред Дунава, преко од Даља и Вуковара на бачкој страни) продаје се, путем офертуалне, својевољне, јавне дражбе, **4—6000 метричких хвати меканог** (врбовог, тополовог, јагњедовог) **горивог дрвета.**

Запечаћене писмене понуде, у којима се има изрично навести, да су нудиоцу дражбени услови познати и да их у целости прихваћа, имају се заједно са К 5.000 (пет хиљада круна) вадиума, најкасније до 7. (20.) фебруара о. г. до 10 сати пре подне послати или предати Савезу Српских Земљорадничких Задруга у Загребу.

Дражбени услови могу се видити код потписаног Савеза и на економији на Живи.

У Загребу, 21. јануара (3. фебруара) 1912. г. 124 3—3

Савез Српских Земљорадничких Задруга

ЧИТАЈТЕ И ЧУДИТЕ СЕ

600 КОМАДА

између којих има **ватром позлаћени сат**

ЗА К 4·20.

Особити ватром позлаћени врло фини Анкер Ремонтоар сат са позлаћеним циферблатом, који имаде добар 36 сати радећи строј, за који 3 године гарантујем; краватна са иглом од симили брилијанта; 1 у ватри позлаћени прстен са имитираним камењем; Коље са 150 корала оријенталског бисера, најмодернији шмук за даме; 1 особита гарнитура за манжете, за крагнове и прса дугмади са 3% дубл злата са патент копчом; 6 комада кончаних за џеп марама; 1 елегантан од никла писаћи прибор; огледало за џеп са мирисавим сапуном; 1 бележник са 72 енглеска пера за писање; 20 дописних предмета и још 396 разних у кућу потребних ствари.

Све заједно са златним голдин сатом који сам дупло толико вреди, кошта само К 4·20. Шаље на повуку **H. SPINGARN, Krakau** №. 176

Ко узме два овака пакета, добије још и бритву са два сечива бадава; код више од два пакета поред сваког бритва бадава. За ствари, које се не допадају, враћам новце натраг. Са тиме је сваки ризик искључен. 105 2—3

КУЋА на ћошку житне пијаце у којој постоји дућан,

три велика стана са лица улице, два мања из дворишта, велики зидани магазин за храну, подрум и остале потребне просторије ПРОДАЈЕ СЕ из слободне руке одмах. За услове и цену обратити се власници

Уд. СОФИЈИ ЉУБИША

142 2—3 Нови Сад Берчењијева улица бр 1.

НЕЧУВЕНО!!!

110 комада само К 4·50. Леп позлаћен сат признате марке „Циклоп“, гарант. 3 год. 3 ком. правих кончаних марама. 1 леп мушки прстен са имит. драгим каменом; 1 диван женски коље од ориент. бисера са патент копчом; 1 елегант. жен. брош. (париски новитет); 1 елег. кожни новчаник; 1 пар бутона са сребр. копчама и вешт. бриљ.; 1 врло лепо џепно огледало; 1 пар модерних дугмета за манжетне, дубле злато; 1 нотес; 72 енгл. канц. пера; 20 ком. канц. прибора са још 100 других ствари врло корисних за кућу. Све ово добија се заједно са сатом, који сам толико вреди, а кошта само К 4·50. Пошиљка уз повуку или у напред.

Wiener Zentral — Versandthaus
P. Lust, Krakao Nr. a. 222.

НЗ. При поруџбини од 2 пакета даје се гратис елегантан мушки ланац дубле-злато. У случају недопадања новац се враћа. Разлика искључена.

120. 2—3

За своју галантеријску и беле робе трговину потребујем

2 помоћника

једног старијег и једног млађег, који владају српским, немачким и мађарским језикем у оферту ваља захтев плате означити. Ступити могу одмах.

135 2 3 **Бранко Бојер**, *Вршац.*

- Помодно-мануфактурна - трговина

М. Теодосијевића

у Пожеги 133 2—3

потребује једног старијег и једног млађег **ПОМОЋНИКА** који би могли ступити до 1. марта.

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.